

Світлана ПОЛЩУК,
*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності А Початкова освіта
Житомирського державного університету
імені Івана Франка*

Наталія МИРОНЧУК,
*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри соціальних технологій
Житомирського державного університету
імені Івана Франка*

Україна, Житомирська область

РОЛЬ АРТ-ТЕРАПІЇ В РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку освіти питання навчання дітей з особливими освітніми потребами набуває особливої актуальності, оскільки маємо тенденцію до збільшення кількості народжених дітей із особливими освітніми потребами. Зокрема, в українських школах з кожним роком відкривається все більше інклюзивних класів. Як показує практика, діти із особливими освітніми потребами мають труднощі у навчанні, проблеми у соціалізації та взаємодії з однокласниками та вчителями. Тому дуже важливо для вчителів та батьків сприяти всебічному розвитку дитини з ООП, створивши сприятливий соціально-психологічний клімат. Досить дієвою формою роботи із такими дітьми є арт-терапія. Вона сприяє розвитку пізнавальної активності учнів та допомагає дитині адаптуватися у класному колективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми арт-терапії цікавили багатьох учених, зокрема її вплив на формування сприятливого інклюзивного середовища у школі досліджували Дж. Дьюї, Н. Тарапаха, Т. Скрипник, Н. Губарева. Важливий внесок у розвиток арт-терапії зробили такі вчені, як: Я. Квіткова, Н. Простакова, Е. Адамсон. Вони стверджували, що використання арт-терапії є важливим засобом для зниження тривожності учнів, нормалізації їх психоемоційного стану та розвитку пізнавальної активності й творчих здібностей.

Мета статті полягає у розкритті ролі засобів арт-терапії у розвитку та соціалізації учнів з ООП.

Поняття арт-терапія у своїх працях розкривали багато вчених. Так, наприклад, О. Сорока вважав, що арт-терапія – це інноваційна освітня технологія «лікування» за допомогою засобів образотворчого мистецтва, але також тут можуть використовувати додаткові методи: музика, казка, танець [4]. О. Вознесенська стверджує, що арт-терапія – це метод оздоровлення через творчий процес самовираження, при цьому зміцнення передбачає досягнення духовної цілісності та гармонії між духом і тілом [3].

Арт-терапія поєднує у собі творчість, терапевтичний вплив сприяє не лише розвитку пізнавальної активності учнів, а й допомагає їм навчитися контролювати емоції, знижує рівень їхньої тривожності, а також покращує комунікативні здібності. Сьогодні арт-терапія використовується все більше у роботі із дітьми із різними видами порушень. Засоби арт-терапії сприяють активній взаємодії учнів з ООП із результатами їх творчої роботи, а також із фахівцями. Це має важливе лікувальне, корекційне значення, а також виконує виховну, діагностичну функції [2].

Ефективною арт-терапією є у роботі з дітьми із розладами аутистичного спектру (РАС). Завдяки засобам арт-терапії такі діти вчаться взаємодіяти із однолітками, висловлювати свої емоції та переживання. Наприклад, створюючи малюнок, діти можуть передати у ньому свої страхи та тривоги. Для дітей із СДУГ арт-терапія слугує способом заспокоєння та зниження рівня імпульсивності. Так, наприклад, пісочна терапія або малювання пальчиками сприяє гармонізації й заспокоєнню дітей [1].

Заняття з елементами арт-терапії доцільно проводити також для дітей із порушеннями мовлення. Зокрема, ефективним засобом для цього є казкотерапія.

Для дітей з порушеннями слуху образотворча діяльність може бути однією із форм вияву своїх емоцій і переживань. Засоби арт-терапії допомагають відчувати переживання таких дітей, активізувати їх, а в деяких випадках і сприяти розвитку практичних навичок.

Для дітей із порушеннями зору доцільно використовувати максимально яскраві, предмети, світлові іграшки з метою компенсувати труднощі у сприйнятті. Це сприяє зниженню напруги та покращує сенсорне сприйняття.

Арт-терапія має безліч видів. Серед найпопулярніших можна відзначити: казкотерапія, пісочна терапія, лялькотерапія, драматерапія, фототерапія, ізотерапія, мандалотерапія.

Казкотерапія – це один із видів арт-терапії, що має на мені всебічний розвиток дитини з допомогою казки. Найчастіше її використовують у роботі з дошкільниками та молодшими школярами. Вона розвиває у дітей логічне мислення, активізує словниковий запас та формує позитивне ставлення до навколишнього світу.

Ізотерапія – це творча робота над малюнком, з допомогою якого дитина вчиться виражати свої емоції, мислити. У процесі ізотерапії в дитини розвивається пам'ять, увага та творчість. Діти можуть малювати пальчиками, ватними паличками, ватними дисками, ниткою. Це досить цікава форма зняття тривожності не лише для дітей, а й для дорослих.

Для дітей із порушенням координації рухів цікавим засобом арт-терапії є глиняна терапія. Діти, працюючи із глиною, заспокоюються, розвивають дрібну моторику, вчать контролювати свої емоції.

Отже, використання арттерапії в освітньому процесі є важливою умовою гармонійного розвитку та соціалізації дітей із ООП, оскільки сприяє розвитку емоційної сфери, комунікативних навичок та самовираженню. Вона допомагає знизити рівень тривожності, підвищити самооцінку та створити безпечний простір для творчого прояву дитини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арт-терапія в роботі психолога : інноваційні підходи : зб. матер. всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції / за заг. ред. Жосана О. Е. (м. Кропивницький, 20-27 квіт. 2021 р.). Кропивницький: КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», 2021. 150 с.

2. Бабій І. В. Теорія і практика арт-терапії : навч.-метод. комплекс. Умань: Алмі, 2014. 75 с.
3. Вознесенська О. Л. Арт-терапія в Україні : стан та перспективи розвитку. *Львівсько-Ряшівські наукові зошити: Культура – Мистецтво – Освіта – терапія в міждисциплінарній перспективі*. Wydawnictwo uniwersytetu rzeszowskiego. 2014. Вип. 2. С. 93-103.
4. Сорока О. В. Зарубіжний досвід підготовки арт-терапевтів. *Науковий вісник Ужгородського університету : Серія : Педагогіка. Соціальна робота*. 2015. Вип. 36. С. 167-170.